

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Posudek diplomové práce

Soňa Jandová, *Kubánská revoluce v mezinárodním kontextu od počátku padesátých let do počátku šedesátých let.* str. 98 rkp.

Soňa Jandová se své diplomové práci zabývá problematikou, která přitahuje už léta pozornost odborníků i laiků zajímajících se o Latinskou Ameriku. Boj skupiny kolem Fidela Castra proti diktatuře Fulgencia Batisty od jeho puče v roce 1952 do Batistova útěku z Kuby v posledním prosincovém dni roku 1958 a následné převzetí moci protibatistovskými partyzány s rychlou resignací na původní plány obnovit na Kubě demokracii reprezentovanou ústavou z roku 1940 studovaly na celém světě patrně tisíce historiků a politologů, aniž by tito autoři dospěli k jednoznačné odpovědi na řadu otázek. Patří mezi ně na prvním místě důvody proměny demokrata klasického typu Castra ve stoupence marxismu uváděného do praxe podle sovětského vzoru, vliv politiky Spojených států na vývoj situace na Kubě, ale také charakter původního programu Hnutí mládeže století a poté Hnutí 26. července.

Po krátkém úvodu, kde postrádám rozbor použité literatury, nabízí Jandová obsáhlý historický exkurz, v němž sleduje politický a ekonomický vývoj na Kubě od roku 1898. Zdůrazňuje zde silnou závislost Kuby na Spojených státech, která vyplývala nejen z paragrafů Plattova dodatku, jejichž přiřčením ke kubánské ústavě podmiňovala americká administrativa presidenta Theodora Roosevelta stažení okupačních jednotek z ostrova, ale také a možná především z vazeb kubánské ekonomiky na hospodářství USA. V tomto kontextu mám ovšem kritickou připomínku vůči tvrzení, že jediným produktem kubánské ekonomiky byl cukr (viz str. 16). Cukr sice hrál rozhodující roli při zásobování Kuby devizami, na druhé straně ovšem disponoval ostrov dalším důležitým produktem v podobě tabáku. Už na konci dvacátých let se objevilo další odvětví hospodářství, jehož význam ovšem vzrostl výrazněji až ve druhé polovině padesátých let. Byla jím turistika, zaměřená opět na americkou klientelu. Podle některých statistik doznávala právě turistika před pádem Batistova režimu největší růstovou dynamiku. Příjmy z turistiky překonaly příjmy z prodeje tabáku a turistika navíc ovlivňovala další ekonomická odvětví. Výstavba hotelových a motelových komplexů poskytovala velké možnosti stavebním firmám i výrobcům stavebního materiálu, nábytkářským firmám, producentům sanitárního zařízení atd. Na druhé straně pak zmnožovala masová přítomnost amerických turistů na ostrově třecí plochy mezi kubánskou

společností a Američany. Kritický postoj vůči USA zastávala ovšem významá část latinskoamerické veřejnosti. Přímo symbolem tohoto postoje se stal v šedesátých letech, mj. právě svou účastí na Castrově protibatistovském boji a jeho domácí i zahraniční politice Ernesto Che Guevara, jehož osobnosti a vlivu na Fidela Castra věnuje diplomantka značnou pozornost v druhé části svojí práce. Nemůže se zde ovšem opírat o archivní prameny, vychází především ze známé publikace Jorge Castañedy, která je ovšem vůči Guevarovi značně nekritická.

Větší pozornost by si zasloužila jazyková stránka textu. Gramatické chyby (srov. na str. 16 větu „země Latinské Ameriky se museli postavit na jednu nebo druhou stranu konfliktu“ nejsou jediným problémem. Jandová občas používá hovorových výrazů, které neodpovídají stylu diplomové práce (V Mexiku se kromě výcviku také sháněly.....s tr. 35), a žurnalismy, jakými jsou „americké politické špičky“ (str. 50) atp.

Ocenění na druhé straně zaslouží diplomantčina snaha sledovat vývoj na Kubě v širším kontextu světa padesátých a šedesátých let, kdy se nejen Castrův režim, ale i další vlády ve světě pokoušely využít napětí mezi USA a SSSR (autorka by tu měla používat standardní terminologie, tedy sovětský místo ruský, str. 62) ve svůj prospěch. Proč právě Castro nakonec dospěl na této cestě podstatně dál než další nacionalistické režimy této doby a přijal sovětský model společnosti Jandová vysvětluje v závěru práce odkazem na kubánskou historickou zkušenost se Spojenými státy a jejich politiku vůči Castrovu režimu v letech 1959 až 1961. Odkaz má ovšem silně proklamativní charakter a důkaz založený na analýze pramenů a skutků Castrovy vlády chybí. Tato kritická připomínka ovšem značně ztrácí na ostroti když si uvědomíme, že se obecně přijatelné vysvětlení Castrovy politiky na počátku šedesátých let zatím neobjevilo ani u těch největších autorit na kubánskou problematiku. Skutečné důvody Castrovy rezignace na návrat k demokracii, se všemi jejími problémy, ale také přednostmi, který opakovaně sliboval když mluvil o obnovení ústavy u roku 1940 zůstávají tedy i nadále předmětem spekulací. Spekulací pak není reálné zhodnocení výsledků padesátileté Castrovy vláda na Kubě, která netrpí jen absencí demokracie. Zemi postihl hospodářský marasmus určující životní úroveň velké většiny obyvatel ostrova.

Jandové text splňuje všechny podmínky kladené na diplomovou práci. Doporučuji jej k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm velmi dobře.

V Praze, 18. května 2007.

Prof. dr. Josef Opatrný